

IMPACTUL PRINCIPIILOR CONTABILE ASUPRA RAPORTĂRII FINANCIARE

IMPACT OF ACCOUNTING PRINCIPLES ON FINANCIAL REPORTING

Liliana LAZARI dr., conf. univ., ASEM,

e-mail: lilianalazary@gmail.com

Irina IAVORSCHI, drd., ASEM,

e-mail: irina.iavorschi@gmail.com

Abstract. *In this article, the authors main objective is to research the fundamental assumptions of the logical development/deduction of accounting principles and norms. Principles traditionally occupy a more prominent place in Anglo-Saxon accounting than in the continent, but with the development of international accounting, their role is growing in continental Europe.*

In the research, we used the method of comparison, analysis, deduction. Research results on accounting principles will contribute to develop their applicability for both dealing with field research and for those who apply it in practice accounting in all work stages.

Apparently, accounting principles are theoretical rules, but the above investigations have demonstrated that behind these general rules there are some fundamental issues with which not only the Republic of Moldova, but the whole world. Probably, if the value of shares listed on international stock exchanges would have been assessed with a degree of caution the world economic crisis caused in recent years would have been avoided.

Keywords: accounting principles, international accounting, users of information, going concern, accrual accounting, materiality, consistency of presentation, offsetting.

Cod JEL: M41, A2

Introducere. Datorită faptului că este important ca toți cei care țin contabilitatea și/sau recepționează situațiile financiare să le poată interpreta uniform, unitar și corect, s-a elaborat un set de norme cu caracter general ce formează cadrul conceptual general al contabilității financiare, numite principii contabile. Acestea pot fi definite ca fiind, convențiile, regulile și procedeele necesare pentru definirea unei practici contabile acceptate. [9]

Principiile contabile mai pot fi definite și drept elemente conceptuale, reguli de bază care asigură, pe de o parte, elaborarea normelor contabile, și pe de alta parte, reprezentarea fidelă, clară, sinceră și completă a evoluției entității prin intermediul situațiilor financiare. [9]

Aplicarea riguroasă și respectarea cu consecvență a principiilor contabile conferă informației contabile și raportărilor financiare relevanță, fiabilitate, credibilitate și mai ales comparabilitate în timp, în spațiu și între domenii diferite de activitate :

- ✓ compararea performanțelor aceleiași entități de la o perioadă la alta;
- ✓ compararea entităților de mărimi diferite precum și din zone, țări, domenii și/sau perioade diferite, între ele.

Deși fiecare principiu reglementează un anumit aspect, toate principiile contabilității formează un sistem coerent și unitar, în sensul ca între toate principiile există interferențe și legături reciproce de interdependență, și nici un principiu nu poate fi încălcat fără riscul de a afecta aplicarea celorlalte. Definirea, aplicarea și acceptarea acestor principii și reguli conferă obiectivitate sistemului contabil ales și permite obținerea unei anumite imagini cât mai fidele, clare, sincere și complete asupra patrimoniului și rezultatelor activității entității.

În practica și teoria contabilă, disputa asupra principiilor contabile s-a concretizat în puncte de vedere diferite, adesea contradictorii cu privire la definirea, aplicarea, clasificarea și interpretarea acestora.

Vom prezenta în această lucrare mai multe serii de principii contabile cu un impact major în construirea și difuzarea informațiilor contabile, corespunzătoare mai multor sisteme contabile.

Conținutul de bază. În prezent, principiile contabilității în cadrul normativ al Republicii Moldova sunt reglementate prin Legea contabilității [3], legea contabilității și raportării financiare [4] prin articolul 6, (fiind 10 la număr), și Standardul Național de Contabilitate „Prezentarea situațiilor financiare” [6] (fiind în număr de 5), la nivelul Uniunii Europene, sunt expuse în Directiva 2013/34/UE [2] în număr de 10 principii, la nivel internațional, sunt prevăzute de Cadrul general conceptual de raportare financiară [1] și IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”[5].

În continuare, prin metoda examinării istorice, vom desfășura evoluția principiilor contabile în Republica Moldova, dar și expunerea acestora la nivel european și internațional prin comparare, deoarece diferă ca număr de la o reglementare la alta.

Tabelul 1. Principiile contabile conform cadrului național comparativ cu cel european și internațional

Legea contabilității din 2007, SNC „Prezentarea situațiilor financiare [3]	Legea contabilității și raportării financiare din 2017 [4]	Directiva 2013/34/UE [2]	Cadrul general conceptual de raportare financiară și IAS 1 “Prezentarea situațiilor financiare” [1]
1	2	3	4
	1. Continuitatea activității		
	<i>(presupune că entitatea va continua în mod normal funcționarea cel puțin pe o perioadă de 12 luni de la data raportării fără intenția sau necesitatea de a-și lichida sau reduce, în mod semnificativ, activitatea [4])</i>		
	2. Contabilitatea de angajamente		
	<i>(prevede recunoașterea elementelor contabile pe măsura apariției acestora, indiferent de momentul încasării/plății de numerar sau al compensării sub altă formă [4])</i>		
	3. Permanența metodelor		
	<i>(constă în aplicarea politicilor contabile în mod consecvent de la o perioadă de gestiune la următoarea [4])</i>		
Nu se regăsește	4. Prudența		Nu se regăsește
	<i>(prevede neadmiterea supraevaluării activelor și a veniturilor și/sau a subevaluării datoriilor și a cheltuielilor [4])</i>		
	5. Intangibilitatea		
	<i>(presupune că totalul bilanțului la începutul perioadei de gestiune curente trebuie să corespundă cu totalul bilanțului la sfârșitul perioadei de gestiune precedente [4])</i>		
	6. Necompensarea		
	<i>(prevede contabilizarea și prezentarea distinctă în situațiile financiare a activelor și datoriilor, a veniturilor și cheltuielilor. Compensarea reciprocă a activelor și datoriilor sau a veniturilor și cheltuielilor nu se admite, cu excepția cazurilor prevăzute de prezenta lege și de standardele de contabilitate [4])</i>		

1	2	3	4
	<p>7. Separarea patrimoniului și datoriilor (prevede prezentarea în situațiile financiare doar a informațiilor despre patrimoniul și datoriile entității, care trebuie contabilizate separat de patrimoniul și datoriile proprietarilor și ale altor entități[4])</p>		Nu se regăsește
Nu se regăsește	<p>8. Prioritatea conținutului asupra formei (presupune că informațiile prezentate în situațiile financiare trebuie să reflecte mai curînd esența și conținutul faptelor economice, decît forma juridică a acestora [4])</p> <p>9. Evaluarea la cost de intrare (prevede că elementele contabile prezentate în situațiile financiare sînt evaluate la cost de achiziție sau la cost de producție, cu excepția cazurilor prevăzute de standardele de contabilitate [4])</p>		Nu se regăsește
Nu se regăsește	<p>10. Importanța relativă (prevede că nu este necesară îndeplinirea cerințelor privind recunoașterea și evaluarea elementelor contabile, privind prezentarea, publicarea și consolidarea informațiilor aferente acestora atunci cînd efectele îndeplinirii cerințelor respective sînt nesemnificative [4])</p>		

Sursa: elaborată de autori în baza reglementărilor contabile naționale, internaționale și sursei [7] din bibliografie

În continuare, prin metoda examinării istorice, va fi înfățișată evoluția principiilor contabile în Republica Moldova, dar și expunerea acestora la nivel european și internațional prin comparare.

După cum se observă, principiile contabile din cadrul normativ contabil actual al Republicii Moldova, conform proiectelor de reglementări, vor fi completate cu principii contabile noi.

Ținem să menționăm că principiile contabile existente în prezent, sunt completate cu principii noi, unele din ele, care au existat în reglementarea din 1998, precum prudența, prioritatea conținutului asupra formei, importanța relativă și incluse noi doar principiile intangibilității și evaluarea la cost de intrare [4].

Potrivit *principiului costului istoric* sau *evaluarea la cost de intrare*, elementele patrimoniale se evaluează la intrarea în patrimoniu la valoarea de intrare și rămîn evaluate la aceasta valoare pînă la ieșirea lor din patrimoniu. Cu excepția situațiilor cînd are loc aplicarea unui tratament alternativ, cum ar fi de exemplu reevaluarea. Obligația păstrării în contabilitate a valorii de intrare (numită și valoare contabilă sau cost istoric) are drept consecință intervenția conturilor rectificative (amortizări și provizioane) atunci, cand la inventariere, se constată deprecieri reversibile sau definitive.

Cunoscut în literatura de specialitate și sub numele *principiul costului de origine*, principiul costului istoric constă în conservarea la nivelul bilanțier, a valorilor de intrare care sunt valori istorice ce sunt corelate, dacă este cazul, cu valoarea amortizărilor sau provizioanelor pentru deprecieri. Bazat pe ipoteză unității monetare stabile, acest principiu constă în respectarea valorii nominale a monedei fără a ține cont de variațiile puterii sale de cumpărare. În acest context, toate bunurile și valorile ca elemente de activ, la data intrării în patrimoniu se evaluează

și se înregistrează la valoarea de intrare, denumită valoare contabilă și care are un conținut diferit funcție de proveniență. În cadrul reglementărilor privind contabilitatea și situațiile financiare ale entității se precizează că: valorile atribuite activelor bilanțiere vor fi prezentate la altă valoare decât costul istoric conform unor tratamente alternative. [9]

Apariția *principiului prudenței* a avut rolul de a înlătura unele aspecte admise de principiul costului istoric, recunoscând numai diminuările de valoare (fig.1).

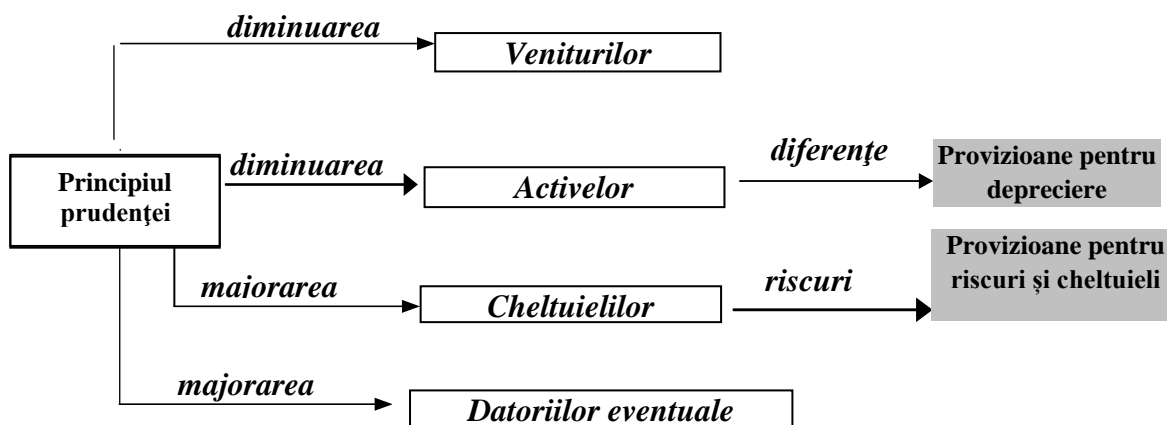

Figura 1. Analiza grafică a principiului prudenței

Sursa: În baza sursei bibliografice [8]

Bernard Colasse formulează două reguli care derivă din conținutul principiului prudenței [10]:

- diminuările de valoare ale activelor, în raport cu valoarea de intrare, din moment ce apar ca probabile, trebuie contabilizate ca provizioane pentru depreciere. Scopul recunoașterii provizioanelor pentru depreciere constă în readucerea valorii de intrare a unui activ la valoarea sa de piață sau de utilitate. Regula generală presupune alegerea celei mai mici sume dintre valoarea venală și valoarea de intrare;
- riscurile probabile, generate de evenimentele viitoare, susceptibile să genereze modificări de valoare ale elementelor patrimoniale, justifică crearea provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli.

Aceste afirmații sunt binevenite, dar apare întrebarea – cum se procedează în situațiile când valoarea de piață (valoarea de utilitate) este mai mare ca valoarea de bilanț? Ținând cont de cerințele principiului prudenței, contabilitatea trebuie să recunoască numai diferențele de valoare în minus (valoarea de bilanț este mai mare ca valoarea piață). Prin urmare, situațiile financiare pot să ascundă considerabile plus-valori, dând activității economice o nuanță pesimistă.

Unii autori, afirmă, că perimetrul de acțiune al prudenței este foarte larg și se anticipează, cel puțin pentru o anumită perioadă de timp, o tendință a conducătorilor de unități și, implicit a contabililor, de a crea rezerve oculte, această în opoziție cu fiscalitatea, care pare să “ignore” uneori, fenomenele care conduc la prudență. Se poate conchide, prin a afirma, că asimetria șocantă în tratarea plusurilor și minusurilor de valoare, deci ”ignorarea” realității economice, are o motivație jurisprudențială: grija de a proteja investitorii. Cu alte cuvinte acest principiu se bazează pe ipoteza că, pentru un utilizator extern al informațiilor contabile furnizate de o societate de valori mobiliare, este mai periculos supraestimarea profiturilor și valorilor de activ decât subestimarea acestora.

În ceea ce ține de *principiul importanței relative*, apariția acestuia în articolul 6 al Legii Contabilității și raportării financiare [4], este datorat faptului că acest principiu are menirea să asigure caracteristica calitativă fundamentală a informațiilor din situațiile financiare – *relevanța*. În anumite cazuri, natura informației este suficientă prin ea însăși pentru a determina relevanța sa. Informațiile sunt semnificative dacă omisiunea sau declararea lor eronată ar putea influența deciziile economice ale utilizatorilor, luate pe baza situațiilor financiare. Pragul de semnificație depinde de mărimea elementului sau a erorii, judecate în împrejurările specifice ale omisiunii sau declarării greșite. Astfel, *importanța relativă* oferă o limită, decât să reprezinte o caracteristică calitativă primară, pe care informația trebuie să o aibă pentru a fi utilă. Potrivit acestui principiu orice element care are o valoare semnificativă trebuie prezentat separat în cadrul situațiilor financiare.

Elementele cu valori semnificative care au aceeași natură sau cu funcții similare vor fi agregate, nefiind necesară prezentarea lor separată, ar fi în acest sens un exemplu, cazul prezentării structurilor componente a portofoliilor de plasamente, pe categorii și tipuri de valori mobiliare. Tot la nivelul societăților de valori mobiliare un element de semnificație deosebită îl constituie raportarea capitalului net și a gradului de îndatorare. Informații care nu se găsesc explicit în situația financiară, dar care au importanță, pentru investitorii/clientii societății, ca urmare a retratării activelor proprii în funcție de gradul lor de risc, permite urmărirea gradului de îndatorare și încadrarea sa în limita admisibilă, pentru asigurarea protecției investitorilor/clientilor.

În privința *principiului intangibilității*, care a fost inclus în legea contabilității și raportării financiare [4], acesta presupune corespunderea bilanțului de deschidere anului curent cu bilanțul de închidere al anului precedent. În esență acest principiu interzice corectarea directă a veniturilor, cheltuielilor și rezultatelor perioadelor anterioare, fără a se face înregistrările contabile necesare în perioadele financiare respective, sau dacă nu este posibil, atunci aceste corectări trebuie să influențeze veniturile și cheltuielile perioadei în care se face corecția.

În viziunea specialiștilor în domeniu acțiunea acestui principiu trebuie să treacă de aspectul pur tehnic al corespondenței (identității) între situația la începutul unui an financiar și cea existentă la sfârșitul anului financiar anterior și să aibă în vedere imposibilitatea imputării directe asupra capitalurilor proprii:

- ✚ a veniturilor sau a cheltuielilor aferente perioadelor precedente care, din eroare sau omisiune, nu au făcut obiectul unei înregistrări contabile, aceste venituri și cheltuieli vor fi înregistrate în perioada curentă afectând performanțele anului curent;
- ✚ a incidentelor schimbărilor de metode contabile, la deschiderea anului financiar prin imputarea cheltuielilor direct în capitalurile proprii [8].

Pe plan internațional intangibilitatea bilanțului de deschidere este una din „pietrele de moară” care sunt „atârnate” de procesul de convergență și armonizare contabilă deoarece în această privință este o deosebire totală între sistemele de contabilitate de influență vest-europeană continentală și cele anglo-saxone. Astfel sistemele contabile de influență anglo-saxonă sunt mai puțin rigide în aplicarea principiului intangibilității pe când în sistemele de inspirație continentală aplică în totalitate prevederile acestui principiu.

La acest principiu dacă analizăm în paralel ce se înțelege prin eroarea fundamentală, aceasta: are un efect semnificativ asupra situațiilor financiare aferente uneia sau mai multor perioade, încât acele situații financiare nu mai pot fi considerate credibile la data emiterii lor.

Rezultate și concluzii. Aparent, principiile contabile sunt niște reguli teoretice, însă cercetările realizate de mai sus au evidențiat faptul că în spatele acestor reguli generale se află niște

probleme fundamentale cu care se confruntă nu numai Republica Moldova, ci întreaga lume. Probabil, dacă valoarea acțiunilor cotate la bursele de valori internaționale ar fi fost evaluate cu un grad de prudență mai mare, criza economică mondială provocată în ultimii ani ar fi fost evitată.

Toate reflecțiile prezentate tind să armonizeze cadrul normativ național cu cel european și internațional în materie de principii contabile, în viața de zi cu zi, nu întâmplător, modificările și completările ce urmează să fie efectuate în sfera de reglementare contabilă au atins cifra 10.

Prezentarea informațiilor la cost istoric și nu la valoarea reală a activelor și datoriilor, aplicarea accentuată a raționamentului profesional în elaborarea situațiilor financiare, influența fiscalității asupra gradului de corectitudine a informațiilor contabile prezentate, dar și alte exemple, transformă situațiile financiare într-un cerc vicios de limite informaționale, care periclitizează în final nivelul de dezvoltare al entității în primă fază și a mediului economic în general.

Efectele sunt de multe ori ireversibile, acesta fiind principalul motiv pentru care trebuie să se ia măsuri pentru a asigura transparența informațiilor, evaluarea elementelor bilanțiere la valoarea reală, prezentarea elementelor non-financiare pentru:

- lărgirea spectrului de informații pus la dispoziția utilizatorilor;
- includerea indicatorilor macroeconomici sau regionali relevanți;
- analiza rezultatelor obținute în perioada de timp stabilită.

Punerea în practică a soluțiilor de diminuare a limitelor informaționale ale situațiilor financiare va contribui la diminuarea lacunelor și a nesiguranțelor referitoare la acuratețea informațiilor prezentate.

Bibliografie:

1. Cadrul general conceptual de raportare financiară, http://mf.gov.md/sites/default/files/documente%20relevante/cadrul_general_conceptual_de_raportare_financiara.pdf
2. Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului, din 26 iunie 2013, capitolul 2, articolul 6, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0034>
3. Legea contabilității RM nr. 113-XVI din 27.04.2007. <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=351443&lang=1>
4. Legea contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017 (în vigoare din 01.01.2019), http://www.mf.gov.md/proiect_lege_contabilitate
5. Standardul Internațional de Contabilitate 1 “Prezentarea situațiilor financiare”, <http://mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83>
6. Standardul Național „Prezentarea situațiilor financiare”, <http://www.contabilsef.md/newsview.php?l=ro&idc=499&id=7980>
7. LAZARI, L., *Principiile contabile: Evoluție, conținut, consecințe*. În: Revistă științifico-didactică ECONOMICA, 2017, nr.4 (102), p.72-82.
8. TABĂRĂ, N., BÎRCĂ, A., *Dilemele principiilor contabile*. În: Analele ASEM, ediția a IX-a, 2016, p. 185-190
9. NEEDLES Jr., BELVERD E., ANDERSON R., *Principiile de bază ale contabilității*. În: Ediția 2001., p. 9
10. COLASSE, B. *Contabilitatea generală*. Traducere de N. Tabără. Iași: Editura „Moldova”, 1995, p.55